

Irena Bublíková: Vliv kurzu instrumentálního obohacování Reuvena Feuersteina na jeho absolventy. Bakalářská práce. – posudek oponenta

Těžištěm práce je prezentace a výklad rozhovorů se 6 absolventkami feuersteinovského kurzu: začínající učitelkou ZŠ; ředitelkou ZŠ; učitelkou ZŠ; speciální pedagožkou v PPP; speciální pedagožkou a učitelkou; matkou, která chce pomoci synovi zvládat školní nároky (s. 32). Dle odpovědí na dotazník o 15 otázkách (který autorka absolventkám rovněž zadávala): všech šest absolventek s feuersteinovou metodou pracuje a mají na práci s jejími instrumenty (učebnicemi) vyčleněné hodiny; věří v účinnost metody; a přesto, že během kurzu nezažily okamžik, kdy by nesouhlasily s feuersteinovským přístupem – mají pocit, že je „metoda“ ovlivnila i osobně (s. 95–99). Rozhovory proběhly zhruba dva měsíce po skončení kurzu (s. 33). Jejich přepisy autorka prezentuje v *Příloze č. 1* (s. 63–87). Oslovené absolventky v nich měly příležitost se volně vyjádřit k obsahu té změny, kterou v nich kurz vyvolal; a to aniž by měly pocit, že je nutí do nějaké osobně nežádoucí katarze.

Výklad rozhovorů autorka prezentuje v kapitole 7. *Kvalitativní analýza rozhovorů* (s. 34–51). Autorčin výklad vychází z rozboru textů rozhovorů, při kterém „roztřídila všechny věty v textu“ (s. 33). Spočívá pak v prezentaci citací a parafrázi řeči absolventek v subkapitolách, které obsah změny prodělané absolventkami kurzu strukturují do třídění o dvou hierarchických úrovních: (1) Užívání metody; (2) Osobní proměna: tolerance k odlišným názorům, řešení problémů, organizace vlastního času, utváření zdravého sebevědomí, přemostění; (3) Změny ve způsobu práce: změny ve způsobu práce, profesní vnímání v širším kontextu, uspokojení z práce s metodou.

Výsledkem je plastický obraz toho, jak mohou osoby, které se po absolvování kurzu stanou praktikujícími feuersteinovci, reflektovat šíři a hloubku osobní proměny. Z jejich perspektivy absolvování kurzu rozhodně neplnilo jen roli formální povinnosti, kterou je nutné absolvovat, aby člověk získal oficiální osvědčení (jakou může mít např. navazující magisterské studium pro učitele, který jako bakalář 10 let úspěšně působí na ZŠ či SŠ; nebo autoškola pro adolescenta, který už rok či dva řídí „na černo“). Ale ani jen roli nezbytného zaškolení v používání „metody“ v úzce technickém slova smyslu; s tím, že tuto „metodu“ člověk uloží mezi všechny ostatní příležitostně používané nástroje k realizaci pedagogického vztahu (jako třeba kurz pletení košíků, zdobení velikonočních vajíček nebo obsluhy učebny s elektronicky řízeným projekčním zařízením). Ta role je skutečně bližší biografické události konverze – v daném případě k feuersteinovské škole pojetí pedagogického vztahu (která by mohla být obdobná ke konverzím k různým školám tzv. alternativní pedagogiky).

Svá zjištění autorka rovněž konfrontuje s výsledky dvou výzkumů absolventů feuersteinovských kurzů, a to N. Blagga a L. Májové (v kapitole 9. *Diskuse* – s. 55–59).

V této souvislosti lze jen litovat, že v textu prakticky chybí uvedení do teorie zkoumaného jevu: „vliv feuersteinovské školy na zprostředkovatele“. Z těch 22 stran pěti kapitol *Teoretické části* (s. 7–28) se pedagogovi věnuje jen jedna strana textu subkapitoly 3.4 *Osobnost zprostředkovatele* (s. 20–21). Ostatních 21 stran je věnováno encyklopedické informaci o feuersteinovské škole – bohužel však bez příkladů, takže nezasvěceného čtenáře stejně ponechává v zajetí verbalismu (např. feuersteinovské „zprostředkování pocitu sounáležitosti“ text vyloží následovně: „Pocit, že jedinec někam patří, je základem vnímání sebe sama ve vztahu k druhým lidem.“ – s. 20). O tento „slovníček“ však čtenář výzkumné zprávy o „vlivu feuersteinovské školy na zprostředkovatele/učitele/pedagoga“ stejně nestojí; ten může nalézt na webových stránkách feuersteinovců nebo v jejich encyklopedických učebnicích. Čtenář výzkumné zprávy by však velmi stál o zevrubnější prezentaci toho, co už bylo ve výzkumu vlivu feuersteinovské školy na, řekněme „osobnost“ zprostředkovatele vyzkoumáno a s čím se tento výzkum potýká, co mu vzdoruje. Tu zvědavost tedy autorka jako

„zprostředkovatelka“ neuspokojuje ani tou zmíněnou stránkou kapitoly 3.4 *Osobnost zprostředkovatele*, ani úvodními dvěma odstavci kapitoly 6. *Úvod do problematiky* (s. 29–30), ve kterých přece jen nějakou tu informaci podává.

Díky tomu, že autorka v textu neprezentuje vlastní rozbor relevantní odborné literatury, alespoň těch dvou výzkumných zpráv Blagga a Májové, tak to porovnání výzkumných výsledků působí jen jako náhodné dotyky na společných tématech. Díky tomu pak poslední věta její kapitoly 10. *Závěr*: „*Přestože nelze výsledky výzkumu plošně vztáhnout na všechny zprostředkovatele, kteří prošli kurzem instrumentálního obohacování, svou prací jsem se pokusila přispět, vedle prezentovaných výzkumů Blagga a Májové, ke snaze dokázat, že metoda instrumentálního obohacování na absolventy kurzu vliv má.*“ (s. 60) – vyznívá jen jako výraz autorčina přání propagovat feuersteinovskou školu a nikoli jako závěr z výzkumu.

Přítom však empirický materiál a jeho výklad autorce nabízí, aby sebevědomě konstatovala, že alespoň po jejím výzkumu se výzkum vlivu feuersteinovské školy na osobnost zprostředkovatele nemusí potýkat s touto obecnou otázkou. To, že těch 6 absolventek konverzi k praktikujícím feuersteinovcům reflektuje jako biografickou událost, je realitou, bez ohledu na to, že se jedná o jev „subjektivní“. A teoretická práce autorkou odvedená jí nabízí, aby pro výzkum vlivu feuersteinovské školy na zprostředkovatele zformulovala teoreticky náročnější úkoly než jen zkoumání toho, jak je tomu s mírou vlivu na absolventy kurzů „plošně“: např. kolik procent absolventů po dvou měsících by odpovědělo v dotazníku na otázku „Pracujete s metodou instrumentálního obohacování?“ „Ano“ a kolik „Ne“. Autorčina teoretická práce si sama říká o zhodnocení v diskusi o tom, nakolik je pro pochopení zkoumaného jevu produktivní podřazení tohoto výzkumu pod pojem „osobnost“ zprostředkovatele/učitele/pedagoga; zda by nebylo produktivnější výzkum daného jevu podřadit pod jiné obecnější pojmy: např. „subjektivní kariéra“ či „commitment“ a „identita“.

V souhrnu tedy, i přes uvedenou kritiku, práci autorky samozřejmě doporučuji k obhajobě.

V Praze 15. 5. 2014

PhDr. Miroslav Klusák, CSc.